

Чацвер, 26 жніўня 1999 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць —
5 разоў у тыдзень
Кол-т: у кіёсках і крамах —
20000 руб.,
па падпісцы —
11000 руб.,
у індывідуальных гондляроў
— свабодны.

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб Колас

Пейджинговую связь
редакция обеспечивает
ОБИКОМ
пейджинг-система
(017) 222-46-51
(017) 222-46-52

**Сёння тры чвэрткі сем'яў маюць мінімальны даход і знаходзяцца за рысай беднасці.
Сёння не дазваляюць сабе пайнацніна харчавання 49,7% жыхароў Беларусі, набываць
адзенне і абутак — 57,2%, нармальна ўтрымліваць сям'ю — 63,5%.**

Гэты здымак зроблены ў Мінскім раёне. Вясцоўцы цягнуць на сябе цяжкую, напружаную мяккай з яблыкамі. Вязуць здаваць на прыёмны пункт, каб зарабіць хоць трохі грошай.

Фота IREX/ProMedia.

В торговый ларек деревни Дукора Минской области хлеб привозят несколько раз в неделю. И очередь за ним — умопомрачительная. Стоишь и думаешь, как бы не упасть...

А поминте, были ведь времена, когда хлебом щедро кормили свиней. Тогда не смотрели — свежий, не свежий, кормов все равно не было. Сейчас даже из черствого хлеба старики делают себе сухарики. На черны день... Хлеб, молоко и сало — основные составляющие деревенского рациона.

Конеч двадцатого века. Государство с претензией на статус европейского. И очередь за черным хлебом...

Фота IREX/ProMedia.

У РАТ "Газпром" не выключают, што ў выпадку нявыплаты даўгоў пастаўкі газу ў Беларусь могуць быць скарачаны на 50 працэнтаў

Прайшоўшы ў Маскве перамовы прэм'ер-міністра Беларусі Сяргея Лінга з кіраўніком расійскага ўрада Уладзімірам Пуціным і кіраўніком РАТ "Газпром" Раманам Вяхіравым не вырашылі праблему беларускіх даўгоў за прыродны газ і стабільных яго паставак у краіну ў бліжэйшыя месяцы. Пра гэта паведаміла БелаПАН крыніца ў расійскім акцыянерным таварыстве, якое з'яўляецца манопалістам на газавым рынку Расіі. Цікава, што сустрача С.Лінга з Р.Вяхіравым праходзіла ў дзень святкавання 65-годдзя кіраўніка "Газпрама". Дамовішча з ім па прыняццях пытаннях, якія датычацца даўгоў і бытачай аплаты Беларусі за пастаўлены расійскі газ, а таксама неабмежавання паставак газу ў краіну — не ўдалося.

Паводле інфармацыі крыніцы, Беларусь поўнацю разлічылася з леташнімі даўгамі за пастаўлены газ у Расію прыродны газ. Але ў 1999 годзе аплата за газ складала крыху больш за 20 працэнтаў яго кошту, у сувязі з чым утварылася запозычанасць

каля 300 мільёнаў долараў ЗША. Гэта істотна абцяжарыла на фінансавым становішчы самога "Газпрама", які апошнімі годамі здабывае газ усе менш, а яго расходы на будаўніцтва газоправоду "Ямал — Заходняя Еўропа" і распрацоўку новых радовішчаў прыроднага газу растуць. Ды і ўзмацненне жорсткасці патрабаванняў урада Расіі па выплаце падаткаў вымушае гэтак акцыянернае таварыства больш жорстка весці сябе з тымі, хто віныны яму.

РАТ "Газпром" не выключае, што, калі Беларусь не будзе разлічвацца за даўгі і аплачваць у поўным аб'ёме бягучыя рахункі, то пастаўкі прыроднага газу ўжо бліжэйшым часам скараціцца на 50 працэнтаў". Раней "Газпром" ужо неаднаразова скарашчоваў пастаўкі газу ў Беларусь, калі Беларусь не разлічылася за газ у пэўны тэрмін. Апошнім раз тэлерэама з такім папярэджаннем паступіла ў Савет міністраў Беларусі прыкладна месяц таму.

Дзёнь ГРУБІЧ, БелаПАН.

Цэлы арсенал быў канфіскаваны днём у 21-гадовага рабочага Магілёўскага аўтазавода

Цэлы арсенал быў канфіскаваны днём у 21-гадовага рабочага Магілёўскага аўтазавода. Падчас правядзення спецыяльных мерапрыемстваў супрацоўнікі Упраўлення па Магілёўскай вобласці Камітэта па арганізацыі і карупцыі знайшлі ў мала-

дога чалавека 12 чыліндраў, якія ўтрымлівалі па 150 грамаў выбухавога рэчыва, 3 кілаграмы пораху, выбуховы пакет і электраўзрывальнік. Прызначэнне гэтай зброі трэба будзе ўстанавіць следства.

Канстанцін УБАРАЎ.

Умова адна — спыненне дзейнасці ўлады па ліквідацыі суверэнітэту Беларусі

Адбылося чарговае пасяджэнне Управы партыі БНФ. Сябрамі Управы былі прынятыя рашэнні:

1. Стварыць і зацвердзіць групу для ўдзелу ў перамоўным працэсе з выканаўчай уладай пад эгідай АБСЕ ў складзе: Мікалая Анцыповіча, Лявона Баршчэўска, Вінуку Вячора, Мікалая Крукоўска, Сяргея Папкоў, Уладзіміра Станіслава, Валерыя Буявіча. Кіраўнік групы — Юрый Бельніч.

2. Дадаць у "Асноўныя палажэнні платформы апазіцыйных палітычных партый Рэспублікі Беларусь на перамовах з выканаўчай уладай пры пасрэдніцтве АБСЕ": "Абавязковай умовай магчымасці нашага ўдзелу ў перамовах павінна стаць спыненне з боку выканаўчай улады дзейнасці па ліквідацыі суверэнітэту беларускай дзяржавы, якія супярэчаюць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь".

Прэс-служба Беларускага народнага фронту "Адзінства".

ЖНІВЕНЬ

26
'99 ЧАЦВЕР

Усход 6.07
Заход 20.14
Дзёнь дна 14.07

Пойма 27 жніўня
Заход 6.17
Усход 21.17

Падпіскавы індекс 63222

Демократия по-белорусски

Лейтенант Кострицкий из Ленинского РОВД Минска проводит обыск и изъятие документов без санкции прокурора

В полдень 24 августа 1999 года в штаб-квартире Объединенной гражданской партии раздался звонок. Однако, едва шелкун замком, дверь резко распахнулась и в помещение ворвались пятеро неизвестных. Один из налетчиков в форме офицера милиции представился как участковый Ленинского РОВД лейтенант Кострицкий и объявил, что будет произведен обыск.

То, что нынешняя "вертикаль" власти не имеет даже понятия о законности, а действует лишь по указам и распоряжениям вышестоящего начальства, общеизвестно. Августовский налет на штаб-квартиру ООП в очередной раз подтвердил это. Лейтенант Кострицкий на просьбу предъявить санкцию прокурора на обыск или хотя бы мотивированное постановление следствия на его проведение (статья 167 УПК) лишь неуверенно пожал плечами. При этом вполголосом поспрашивал на двух "типов" в куртках, из чего можно было сделать вывод, что знание и служебное положение у этих лиц намного выше, чем у лейтенанта-участкового. Зато от себя лично участковый

пообещал депутату Верховного Совета 13-го созыва, члену ООП Владимиру Новоселу 15 суток ареста.

Не предьявив санкции на съемку и милицейский оператор Сергей Веремеичик, тщательно запечатлевший обсурдное поведение офицера милиции, налетчик в форме офицера милиции представился как участковый Ленинского РОВД лейтенант Кострицкий и объявил, что будет произведен обыск.

Налетчики со словами: "Здесь находится антипреступная организация" — начали изымать вещественные доказательства "антипреступности". К числу которых "правоохранители" относили:

- "Белорусскую деловую газету";
- газету "Народный президент", на которой написано, что она — орган Администрации президента;
- листовки "Законная власть — достойная жизнь";
- книги "Виза в XXI век";
- вестнечер (внутренний

лист записи информации) компьютера.

Лейтенант Кострицкий, составляющий протокол изъятия, похоже, впервые услышал, что при производстве выемки или обыска обязательно присутствие понятых (статья 168 УПК). В поисках понятых налетчики ринулись по соседям.

К чести проживающих в этом доме граждан, ни один из них, узнав о проведении обыска без санкции прокурора, даже не согласился. Но отсутствие понятых не остановило "стражей порядка". Раскурочив компьютер и затружив в машину "крамольные" бумаги, незваные гости удалились.

В протоколе обыска фамилии лиц, проводивших обыск и изъятие материалов, отражения не нашли. По протоколу, обыск проводил участковый, все участие которого на самом деле ограничилось лишь написанием этого самого протокола.

А во дворе дома налетчиков охраняли два милиционера в бронжилетах, вооруженных автоматами.

Валерий АЛЕКСЕЕВ.

В редакцию газеты "Народная воля"

Отвечая господину В.Нистокку вынужден написать только по одной причине — его интервью напечатано в самой популярной и читаемой газете Республики Беларусь. Буду очень краток и отвечу только по существу поданных вопросов.

Что касается численности Либерально-демократической партии, на сегодняшний день она составляет 26208 человек, которым выданы партийные билеты. Партия структурирована по всей территории Республики Беларусь, что позволяет ей выставить кандидатов в депутаты будущего парламента в случае мажоритарной системы волеизъявления. Независимо от будущего числа депутатов в законодательные органы.

Депутат нелегитимной Палаты представителей господин О.Горбунюк исключен из партии в начале 1997 года, о чем было соответствующее заявление Высшего Совета — подтверждаю, ист-

ключен за его участие в Палате представителей.

Семь политических партий приняли необдуманное решение (мы так считаем), на первый взгляд кажущееся верным. Это решение может привести к срыву диалога под эгидой АБСЕ, мы сделаем огромный подарок режиму — Вы этого понять не хотите? Или опять виртуальные выборы? Мало слез жен политзаключенных и их детей? Вы всем смогли помочь? Я не осуждаю, я прошу понять. Чем больше нас сидят за стол переговоров с режимом, тем дружнее командой, тем будет лучше для нас и хуже для них. Понимаете? Почему Вы не написали, что Гайдукевич три заседания просит провести совместную пресс-конференцию лидеров политических партий с участием негосударственных общественных организаций? Вы убедили, что с прессой надо общаться одному, но по поручению всех. Вы это получили. Это

лучше? Вы меня боитесь, не пригласив на заседание Верховного Совета, тайно (а как по-другому понимать?) определяете участников переговоров, а 19 августа 1999 года избирате Гайдукевича председателем следующего заседания оппозиции.

У меня нет никакой обиды на Вас. Нет обиды ни на кого из участников. У меня есть позиция и мандат высших органов власти, моих соратников. Выбирать мне нечего, мы давно определились и не моя вина, что кто-то где-то меня показывает по телевизору. Может, и Вы этому способствуете. Так что пришло время Вам выбирать. Есть шанс пойти вместе за лучшее будущее нашего государства — я илти этой дорогой согласен.

С уважением,

С.В.ГАЙДУКЕВИЧ, председатель Либерально-демократической партии Республики Беларусь.

53 працэнтны апытаных мінчан лічаць, што ў Беларусі мае месца падман насельніцтва з боку ўлад

Падчас чарговага вывучэння грамадскай думкі, праведзенага сацыялагічнай службай "Зеркало" інфармацыйнай кампаніі БелаПАН, узяў 600 жыхароў беларускай сталіцы быў прапанаваны пералік сацыяльных з'яў. Мінчан прасілі адзначыць, якія з іх маюць месца ў Беларусі.

Кожны другі рэспандэнт адзначыў, што ў краіне маюць месца наступныя з'явы: "раскіданне дырэктарамі, старшынямі, чыноўнікамі і г. п. дзяржаўнай, калгаснай уласнасці" (53 працэнт); "хлусня, падман насельніцтва Беларусі з боку прадстаўнікоў заканадаўчай і выканаўчай улад" (53 працэнт); "парушэнні правовай чалавека" (49 працэнтаў); 47 працэнтаў апытаных указалі на карупцыю ў вышэйшым кіраванні краіны. Трэць апытаных — 33 працэнт — адзначылі судовую праследванні на палітычных матывах, а кожны пята (21 працэнт) — патрозу жыццю апазіцыйных палітыкаў.

Прыкметна меншая колькасць мінчан лічыць, што ў Беларусі існуюць такія з'явы, як "перашкода дзейнасці Аляксандра Лукашэнкі з боку апазіцыі" (13 працэнтаў); "небяспечныя змовы супраць Аляксандра Лукашэнкі" (11 працэнтаў), а таксама "перашкоды дзейнасці А.Лукашэнкі з боку чыноўнікаў і мясцовых улад" (9 працэнтаў).

Леанід МІХЕЙЧЫКАЎ.

Независимая экспертиза

Иван СИДОРОВ

Российские дотации подогревают воду

До сих пор многие люди считают, что Беларусь дотировала Россию в прошлом и что экономическая интеграция с Россией, наоборот, поможет Беларуси в будущем. Однако такие представления уже привели к ошибкам в стратегии развития в прошлом и, вероятно, могут привести к просчетам в будущем.

Бантики создают иллюзию

В конце 80-х годов Беларусь считалась наиболее экономически развитой республикой в составе СССР. Перед распадом Союза у нее были самые высокие темпы роста промышленного производства и производимости труда, один из самых высоких показателей ВВП на душу населения. В 1991 г., последнем году существования СССР, по данным статистики объем вывоза в другие республики (29,2 млрд. рублей) превышал объем вывоза из них (25,6 млрд. рублей). Из этого делался вывод, что Беларусь дотировала другие республики на 2,5 млрд. долларов ежегодно.

Однако благополучие Беларуси было иллюзорным, потому что оценка состояния ее экономики производилась в кривом зеркале статистики того времени. И вот почему.

Из-за отсутствия природных ресурсов в Беларуси получили развитие обрабатывающие отрасли. Методы ценообразования на продукцию этих отраслей давали предприятиям возможность повышать цены на так называемые новые товары.

Достаточно было, например, получить знак качества или несколько изменить внешний вид выпускаемой модели обуви (пришить бантик, к примеру), как она считалась новым товаром, и предприятие получало право на повышение цены.

Как было показано группой авторов в статье "Лукавая инфляция" ("Новый мир", 1998 год), например, скрытый рост цен в машиностроении в 80-х годах составлял около 9% в год. При этом ухудшения потребительских свойств машин практически не было. В машиностроении тоже делали "бантики". Повысить цены на нефть, металл и другие продукты добычи отраслей таким методом было невозможно. Таким образом, цены на продукцию добавочных отраслей оставались весьма низкими относительно цен на продукцию перерабатывающих отраслей. В 1990 г. цена 1 т нефти была равна, например, стоимости двух пар женских босоножек производства минской обувной фабрики.

Таким образом, к 1990 году сложился сильный диспаритет цен в пользу тех отраслей, которые были развиты в Беларуси. К примеру, внутри СССР цены на российские энергоносители были в 2,7 раза ниже уровня мировых цен, цены на продукцию легкой промышленности — в 3,5 раза, а на отопление — в 20% больше. Такое соотношение

было эффективным лишь при бросовых ценах на металл и энергию. Обернувшись минусом и энергоемкие промышленные комплексы в сельском хозяйстве, рассчитанные к тому же на импорт дешевого зерна. Отметим также, что высокая доля в промышленности производства, ориентированных на выпуск военной продукции, также оказалась минусом, поскольку Россия оказалась не в состоянии содержать большую армию. Таким образом, объективно, положение Беларуси в условиях перехода к рыночной экономике (другая структура цен, конкуренция) была намного хуже, чем в России и других республиках бывшего СССР. Поэтому реформы здесь были более необходимыми.

Но и прежде, и нынешнее руководство страны (за исключением, возможно, В.Кебича) считали, что экономическое положение Беларуси было хорошим. А если что и плохо, то в этом так или иначе виновата Москва. "Экономика у нас хорошая", — оценивал ситуацию председатель Верховного Совета БССР Н. Демейт в 1990г., — но все усилия народа по увеличению объемов производства могут быть сведены на нет решениями так называемого центра" ("Советская Белоруссия", 12 июля 1990 г.). А вице-премьер М.Мясникович, объясняя причины неудач по стабилизации производства в 1991г., прямо указывает: "Не удалось в максимальной степени отградить нашу экономику от всеобщей разрухи" ("Советская Белоруссия", 23 мая, 1991 г.).

После того как политика "большого скачка" белорусской экономики в 1996—1998 гг. закончилась провалом, в этом окулаются виноваты то кризис в Юго-Восточной Азии, то какие-то кризисы в России, которые, по мнению нынешнего вице-премьера Л.Козлика, привели к краху российской экономики в августе 1998 г. специально для того, чтобы прервать экономический рост в Беларуси.

Наша гордость — наша слабость

Не только изменение структуры цен повлияло на экономику Беларуси. Ряд отраслей, которые считались форпостом научно-технического прогресса (производство ЭВМ, теле- и радиотехники, приборостроение и др.) оказались фактически банкротами. Их продукция оказалась лишь топорной имитацией того, что производилось в развитых странах.

В Беларуси была самая высокая доля крупносерийного домостроения из всех республик бывшего СССР. Это сказывается сегодня в повышенных затратах энергии и металла. Например, на создание 1 м² площади в панельном доме требуется в 3,5 раза больше энергии, чем в кирпичном, а на отопление — на 20% больше. Такое соотношение

было эффективным лишь при бросовых ценах на металл и энергию. Обернувшись минусом и энергоемкие промышленные комплексы в сельском хозяйстве, рассчитанные к тому же на импорт дешевого зерна. Отметим также, что высокая доля в промышленности производства, ориентированных на выпуск военной продукции, также оказалась минусом, поскольку Россия оказалась не в состоянии содержать большую армию. Таким образом, объективно, положение Беларуси в условиях перехода к рыночной экономике (другая структура цен, конкуренция) была намного хуже, чем в России и других республиках бывшего СССР. Поэтому реформы здесь были более необходимыми.

Но и прежде, и нынешнее руководство страны (за исключением, возможно, В.Кебича) считали, что экономическое положение Беларуси было хорошим. А если что и плохо, то в этом так или иначе виновата Москва. "Экономика у нас хорошая", — оценивал ситуацию председатель Верховного Совета БССР Н. Демейт в 1990г., — но все усилия народа по увеличению объемов производства могут быть сведены на нет решениями так называемого центра" ("Советская Белоруссия", 12 июля 1990 г.). А вице-премьер М.Мясникович, объясняя причины неудач по стабилизации производства в 1991г., прямо указывает: "Не удалось в максимальной степени отградить нашу экономику от всеобщей разрухи" ("Советская Белоруссия", 23 мая, 1991 г.).

После того как политика "большого скачка" белорусской экономики в 1996—1998 гг. закончилась провалом, в этом окулаются виноваты то кризис в Юго-Восточной Азии, то какие-то кризисы в России, которые, по мнению нынешнего вице-премьера Л.Козлика, привели к краху российской экономики в августе 1998 г. специально для того, чтобы прервать экономический рост в Беларуси.

Иллюзии наших руководителей относительно состояния и возможностей белорусской экономики были и есть, надо полагать, одной из причин отказа от реформ. Действительно, если экономика у нас была и есть такая "хорошая" (самые высокие темпы экономического роста в Европе в 1996—1998 гг.), то зачем еще какие-то реформы. Давайте вернемся к 1990г., а там посмотрим. Давайте возродим производство белорусских компьютеров в расчете на сбыт в Россию (так записано в Программе развития промышленности до 2015 г.), сохраним колхозы и совхозы, "придушим" более 40 товарных бирж, которые работали до 1994 г. и т.д. В общем, нам в этом случае надо "не реформировать", а совершенствовать" то хорошее, что было.

(Окончание на 2-й стр.)

Надвор'е

26—27 жніўня па краіне захавацца невялікая воблачнасць, без ападкаў. Вецер няўстойлівы, слабы. Тэмпература паветра ўначы — +3...+8, на тарфяніках Палесся месцамі слабей замарозкі да 0...-1; удзень — +18...+23, 27-га — па паўднёвым захадзе да +25.

ВСЕШ АССОРТИМЕНТ
ДЛЯ ОФИСНОЙ ТЕХНИКИ

БУМАГА

(А4, А3, цветная бумага, в рулоне, в стопе, для факса)

убедитесь, что у нас дешевле...

...и бесплатная доставка

т/ф 228 61 03

ЭТО ТВОЯ ГАЗЕТА!

До 15 сентября
можно оформить
подписку на
IV квартал

ПОДПИСНОЙ ИНДЕКС 63222

Российские дотации подогревают воду

(Окончание. Начало на 1-й стр.)
Поддержка России продолжается

Начиная с первых дней независимости до сегодняшнего дня Беларусь извлекает немалую выгоду из экономических отношений с Россией. Прежде всего белорусское правительство стремилось как можно больше использовать преимущества от пребывания в рублевой зоне.

С распадом СССР создавалась уникальная ситуация, когда советский рубль оставался единой валютой, а отдельные республики получили право его эмитировать. Беларусь осуществила первую самостоятельную кредитную эмиссию безлимитных рублей уже в первом квартале 1992 г., а летом 1992 г. огромные кредиты на пополнение оборотных средств предприятий в размере 100 млрд. рублей (для сравнения: доходы бюджета в 1992 г. составили 205 млрд. рублей) наполовину были обеспечены кредитной эмиссией.

Так, "нарисовав" рубли и передав их предприятиям, Национальный банк Беларуси дал им возможность за эти рубли покупать реальные, а не виртуальные товары в России. Надо полагать, что в то "золотое" время наше руководство хотело вернуться опять. Потому что единственный российский рубль и право республики на его эмиссию означают лишь восстановление возможности одним ресчерком переконвертировать российские товары, ничего не отдавая взамен.

Кредитная эмиссия вела к увеличению потребности в наличных рублях. Но их выпуск оставался под контролем Центрального банка России - правпрезидиума Госбанка СССР. Инфляционная накладка денежной массы в Беларусь уперлась в отсутствие наличных денег. Рублевые эквиваленты Беларуси и других республик вызвали защитные меры со стороны России. С июля 1992 г. Беларусь и Россия перешли на клиринговые отношения, то есть белорусские предприятия не могли купить российских товаров на сумму, превышающую сумму их продаж в России. Препятствие было устранено введением в обращение с 1 января 1992 г. белорусского расчетного рубля. А с июля 1993 г. Россия ввела российские рубли нового образца. Тем самым она отделилась от единой зоны наличных денег, а также от сброса бумажных российских рублей старого образца другими республиками СНГ.

После 1993 г. Россия постепенно уменьшила объем дотаций в Беларусь. Происходило это в основном за счет подтягивания цен на сырьевые товары к уровню мировых цен. Так, например, цена 1 т нефти, поставляемой в Беларусь, увеличилась с 15 долларов (1993 г.) до 75 (1995 г.) за тонну. Цены на белорусские товары тоже росли, но с меньшей скоростью, чем цены на энергоносители и другие сырье.

К весне 1996 г. задолженность Беларуси за энергоносители составила 1,3 млрд. долларов. Она, как известно, была списана Россией в конце марта 1996 г. Если бы белорусское правительство выплатило тогда хотя бы половину долга (700 млн. долларов), то не осталось бы ресурсов на поддержку жилищно-коммунального хозяйства или предприятий промышленности, вызвавших рост производства в том же году. Кроме того, после списания долгов, Беларусь вновь задолжалась за энергоносители около 300 млн. долларов. Можно предположить, что без более чем миллиардной дотации России начало экономического роста в Беларусь было бы невозможно.

Создание таможенного союза дало белорусскому руководству новые источники доходов, получаемых за счет России. Во-первых, соглашение об установлении единых импортных пошлин не выполняло до сих пор. По ряду товаров белорусы устанавливали более низкие пошлины. Поэтому российские фирмы растамаживали некоторые товары в Беларуси, а пошлины поступали в белорусский бюджет. По расчетам гайдаровского института, из бюджета России в 1996 г. таким образом было изъято 400 млн. долларов. В 1998 г. за счет того, что пошлины за ввозимые в Россию автомобили поступали в бюджет Беларуси, Россия лишилась 600... миллион долларов (см. "Белорусская деловая газета",

18 июня 1999 г., стр. 1).

Кроме того, белорусский президент устанавливал ряд льгот при ввозе товаров в Беларусь, а затем эти товары вывозились в Россию. Разумеется, в результате этих операций часть доходов оставалась здесь. Например, все помнят скандальное дело с фирмой "Торгэкспо" и фондом Эсамбаева, когда Россия была залита спиртным, ввозимым через дыры в белорусской границе. В середине 1999 г. подобный скандал произошел из-за сахара, ввозимого через Беларусь. В июне 1999 г. госсекретарь Совета безопасности России Путин во время встречи с А. Лукашенко выразил обеспокоенность ростом полуконтрабандного товаропотока через территорию Беларуси.

Не столь очевиден дополнительный вклад России в поддержку белорусской экономики через внешнеторговый оборот. Половину импорта республики из России составляют энергоносители. При этом цены на нефть и газ, поставляемые в Беларусь, намного ниже мировых. А цены на экспортные товары в Россию выше тех, по которым их можно было бы экспортировать в другие страны. Например, в 1997 г. сахар из Беларуси в Россию импортировался по цене 513 долларов за тонну, а из других стран — по 307—324 доллара, нити акриловые синтетические по 3182 и 2324 доллара соответственно. Экспертно можно оценить, что за счет отказа России от покупки более дешевых товаров в других странах, Беларусь переплатит 200—300 млн. долларов.

Из других источников российских дотаций можно указать на такие малозаметные, как рост задолженности белорусских предприятий российским. За первую половину 1999 г. эта задолженность увеличилась примерно на 200 миллионов долларов. Значительную поддержку оказывает идеологический близкий белорусскому руководству мэр Москвы Ю. Лужков, получающий в бюджетные деньги белорусские товары. Товарооборот с Москвой в 1998 г. составил 29% от объема торговли с Россией и вырос в этом году на 15,7% при общем падении товарооборота с Россией на 3%.

В целом, по расчетам Института экономического анализа (А. Илларионов, Москва), российские дотации Беларуси составляют 1,5—2 млрд. долларов в год. Это примерно на 1—1,5 млрд. долларов в год превышает возможные платежи России за транзит энергоносителей и российские базы в Беларусь. Что же касается затрат на оборону общей границы с НАТО, то не следует забывать о затратах России на общих границах со странами Азии. Только поставки газа, которые покрывают 60% потребности Беларуси в энергоносителях, по цене в 2 раза ниже, чем поставки того же газа в Литву или в Украину, более чем оплачивают обязательства России.

Таким образом, российская поддержка белорусской экономики после 1990 г. сократилась примерно на миллиард долларов в год, но все равно остается значительной. На семью из трех человек эта дотация составляет 300—400 долларов в год. Факты опровергают тех, кто утверждает, что Беларусь не висит на шее у России.

Лягушка уже варится

Поддержка Россией белорусской экономики в стоимостных размерах (6—7% ВВП в Беларусь), как ни парадоксально, до добра не доведет. Эта поддержка позволила популистам в Беларуси оттянуть проведение либеральных реформ. Поэтому в Беларусь практически нет притока иностранных инвестиций, своих накоплений недостаточны для модернизации производства. Основания для парадокса — физический и моральный износ производства остаются высокими.

А за годы независимости Беларусь в мире произошла смена поколения техники и технологии. Эффективность производства в развитых странах выросла. Это значит, что многие товары на мировом рынке стали дешевле, а из России белорусские товары уже больше превысили мировую цену. Раньше это происходило, например, с карбамидом. Сейчас это происходит и с другой основной статьей белорусского экспорта — с химическими волокнами и нитями. А это означает, что эти товары становятся ненужными ни в развивающихся странах, ни в России.

Вот пример происходящего процесса. За первые пять меся-

цев 1999 г. экспорт химволокна в дальнее зарубежье снизился на 33,8% по сравнению с тем же периодом прошлого года, в СНГ — на 44,6%. Значительно снизился экспорт и некоторых других товаров химической и легкой промышленности. (Отметим, что значительный рост экспорта в дальнее зарубежье в 1999 г. наполовину был обеспечен вывозом нефтепродуктов, поскольку давалим российский нефти был разрешен вывоз нефтепродуктов за рубеж.) То, что происходит с продуктами химии, завтра может произойти и с продукцией машиностроения.

В России также происходят процессы, которые в будущем отрицательно скажутся на состоянии реформированной экономики Беларуси. Во-первых, продолжается процесс проседания основных фондов топливно-энергетического комплекса, потому что цена газа и нефти для российских потребителей (и для белорусских тоже) ниже издержек их производства и не обеспечивает даже простое воспроизводство в отраслях комплекса. ТЭК России становится донором для других отраслей и социальной сферы. У нефтяников и газовиков недостаточные средства не только для ремонта оборудования и замены истощенных труб, но и для восполнения разведенных запасов по углеводородному сырью был ниже, чем в 1997 г., и составил по газу 60% от объема его добычи. Понятно, что так долго продолжаться не может. Рано или поздно сами россияне будут оплачивать не только текущие издержки производства энергоносителей, но и настраивать на модернизацию основных фондов отрасли. По утверждению российских экспертов, в 2002—2005 годах Россия будет сама ввозить нефть, а цены на нефтепродукты понизятся до уровня Центральноазиатских (например, сейчас в Польшу — 60 центов за литр).

Хотя бы из того, что сказано здесь, должно быть ясно, что даже интеграция с Россией с целью воспользоваться низкими внутренне-российскими ценами на энергоносители проблем не решит. Наступит время, когда белорусам придется платить за энергию столько, сколько она стоит на самом деле.

Во-вторых, в России одновременно развиваются два сектора капиталистической экономики: олигархический и конкурентный. В рамках второго сектора, хотя и медленно, но все иностранные инвестиции формируются в соответствии с современными технологиями. Например, будут вытесняться телефонные станции с участием финской фирмы "Nokia", шины — с участием немецкого концерна "Continental" и т. д. Трудно себе представить, как будут конкурировать с ними АТС производства Минского объединения им. Орджоникидзе или белорусские шины на российский рынок через несколько лет.

Уже сегодня с российскими рынками вытесняются, к примеру, белорусские пиво и макароны, потому что белорусские предприятия закупают популистской политикой низкие цены и не могут накопить средств для обновления фондов, а их конкуренты в России и Прибалтике уже внедряют новые технологии производства более дешевых и качественных продуктов.

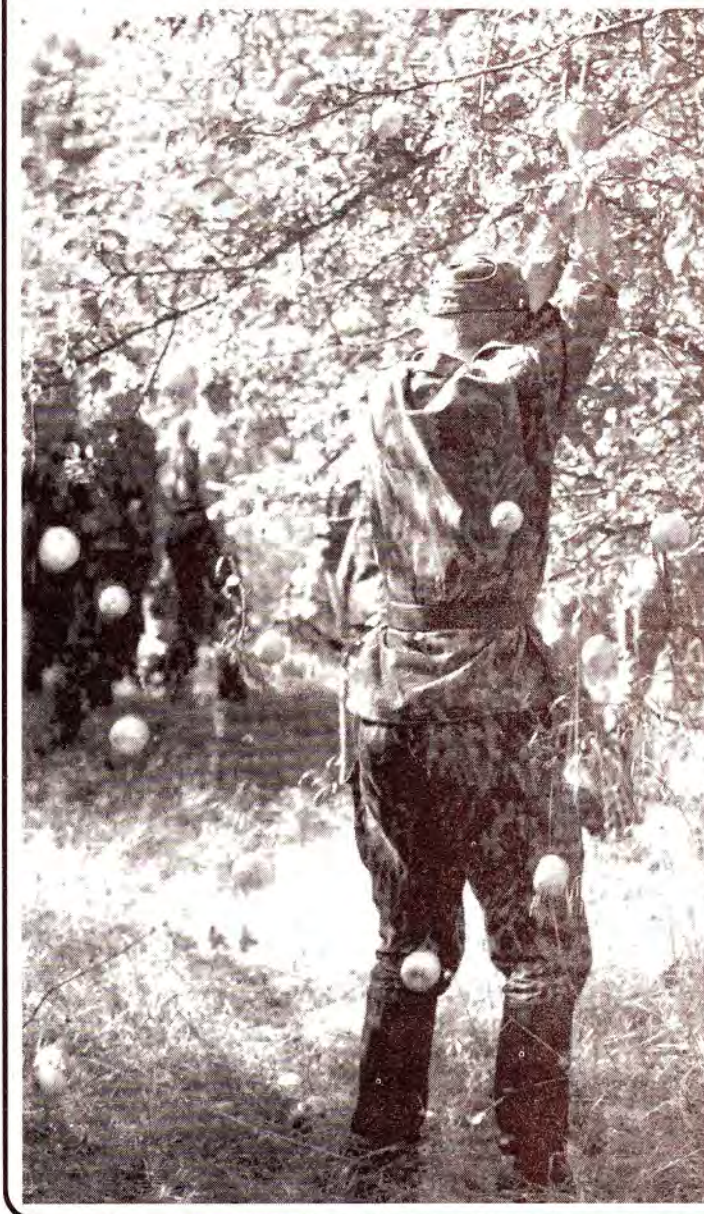
Таким образом, Россия оказывала и оказывает сегодня значительную поддержку белорусской экономике. Это дало возможность белорусским руководителям заявить, что наша экономика "хорошая" и нужно ее не реформировать, а "совершенствовать". В результате техническое отставание Беларуси от других стран, включая и Россию, все увеличивается. Поэтому впереди у Беларуси — потеря рынков сбыта из-за отсутствия роста эффективности производства и одновременно с этим увеличение цен на энергоносители до уровня мировых. Весьма вероятно, что через 2—3 года экономическое положение Беларуси значительно ухудшится.

Когда лягушку бросают в кипяток, она выпрыгивает. Но если воду, в которой она сидит, подогревать постепенно, она не выпрыгнет, а сварится.

Когда страны Прибалтики сразу были отлучены от дешевых энергоносителей России и последовала одна за другой без отопления, то это подтолкнуло их к реформам и избавлению от неэффективных производств. А Беларусь засиделась в воде, которая, благодаря российским дотациям, нагревается медленно.

(Аналитическая группа З.)

Потряси-ка яблоню, солдат

Я хорошо помню, как мои родители собирали яблоки у себя на даче. Летние сорта тут же съедались или же шли на сок и повидло. А вот осенние и зимние сорта — тут начиналась кропотливая и прямо-таки кувелирная работа. Яблоки аккуратно снимали с дерева и по одному, только бы не ударить, складывали в ящики со стружкой. Какое с синячком или вымятинкой — тут же отбраковывалось, дабы не загнило зимой. Янчики хранились в погребе. И весь год, до лета, до нового урожая мы лакомимся вкусными своими яблоками.

У нас был очень неплохой сад, и в урожайный год собрать, сохранить и переработать все яблоки просто не хватало сил. И не только моим родителям, но и всем соседним дачникам. И тогда на садовые участки приезжали на

машинах из "Потребкооперации" и скупали остатки урожая. Тогда это называлось "сдавать яблоки государству". Я хорошо помню, как это делалось. Хорошенько трясли дерево, и все упавшие плоды, где помятые, где червивые, где полугнилые, "сдавали государству". Ясно, что в продажу в таком виде пойти эти яблоки не могли. Разве что на сок, а скорее на "чернилу" — самый конвертируемый товар.

Рассказывали мне также, как раньше студенты собирали яблоки в колхозных садах. Кто был более сознательный, тот так же, как и трудолюбивые дачники, аккуратно складывал плоды один к одному в ящики. Но получалось невыгодно. Ведь платили по конечному результату — кто больше соберет. И потому даже самые добросовестные студенты вскоре

На думку Валянціна Голубева, афіцыйна ўлады напярэдадні перамоў з апазіцыяй спрабуюць яе раскалоць

Афіцыйны ўлады Беларусі напярэдадні перамоў з апазіцыяй прыкладаюць максімум намаганняў для таго, каб раскалоць яе на "канструктыўную" і "неканструктыўную". Да першай яны адносяць тых, хто лаяльны да ўлад, да другой — тых, хто не прымае прапанаваных рэжымам правілаў гульні. Такой бачыць палітычную сітуацыю ў Беларусі сёння кандидат гістарычных навук, сусветна вядомы грамадска-навукова-палітычны асяродок "Беларуская перспектыва" Валянцін Голубев. На ягоную думку, Аляксандр Лукашэнка паспрабуе асабіста ўдзельнічаць у перамовах, але толькі "з кан-

структыўнай часткай апазіцыі". Адрэзана зрыву перамоўнага працэсу, лічыць В. Голубев, у бліжэйшы час не будзе — занадта складаная палітычная і эканамічная сітуацыя ўнутры краіны, ёсць праблемы з легітымнасцю кіравання дзяржавы і ўсёй уладнай сістэмы. Гэта запатрабуе ад улад стварэння ў вачах замежных палітыкаў ілюзіі магчымасці руху Аляксандра Лукашэнкі ў бок дэмакратызацыі. Таму "сіла беларускай апазіцыі ў гэтым выпадку можа праявіцца толькі ў адзіностве асноўных мэт", лічыць В. Голубев.

Уладзімір ГЛОД, БелаПАН.

Приколы

Символ благонадежности

Интересную картину я наблюдала недавно в одной из минских парикмахерских. В женском зале на стене среди множества портретов полюбаванных загорелых красавиц бросается в глаза портрет строгого, серьезного усатого дядьки в пиджаке — Александра Григорьевича Лукашенко. Оказывается, этот портретик в парикмахерской является своего рода камнем преткновения, значительным самым бурных политических дискуссий. Одна из парикмахерок настолько любит А.Г., что даже часа на работе не может прожить, дабы не полюбозавать любимым обликом. "Колдунет" ножницами над женскими головками, да и взглянет украдкой разок-другой на "бабушку". Другие парикмахеры не поддерживают увлечение коллеги и всякий раз пытаются уговорить ее снять портрет. Но все безрезультатно...

Жыццё беларускае

Жанчыны вёскі Дукора Мінскай вобласці задаволены, што ўдалося закупаць мяса са свінняў. Яны дэклараваць размяркоўваюць яе паміж сабой.

Фота IREX/ProMedia.

Падрабязнасці ўтрымання пад вартай Ю.Бандажэўскага

Сталі вядомыя некаторыя падрабязнасці адносна абставін утрымання пад вартай былога рэктара Гомельскага медінстытута Юрыя Бандажэўскага, які абвінавачваўся ў атрыманні хабары.

Ён быў затрыманым 13 ліпеня г.г., але толькі 4 жніўня яму было прадаў яўлена афіцыйнае абвінавачванне па артыкулах 169, частка 3 КК РБ. Згодна з пастановай аб арышце, падпісанай Генеральным пракурорам краіны, прафесара Ю. Бандажэўскага павінны былі перавесці з ізалятара часовага ўтрымання ў СІЗА. Аднак 5 жніўня, у пятніцу, і 9 жніўня, у панядзелак, адвакат не мог знайсці Ю. Бандажэўскага ні ў

ГЧУ, ні ў СІЗА. Тады і з'явіліся чуткі, быццам бы былы рэктар знік падобна былым гаюнам банкір краіны і міністру ўнутраных спраў. Абласная пракуратура авергла гэтыя падзэрні, паведаміла, што Ю. Бандажэўскага павесілі на некалькі дзён у Магілёў на следчыя дзеянні. Аднак дагэтуль ён у Гомель не вярнуўся.

Як стала вядома з канфідэнцыйнай крыніцы, Юрыя Бандажэўскаму паліца знаходзілі ў следчым ізалятары неаднаразова ставіліся кепска. Следства, каб пазбегнуць удзелу інфармацыі і абвінавачванняў на конт прымянення да Юрыя Бандажэўскага неаднаразовых захадаў

фізічнага ўздзеяння, 5 жніўня перавяло арыштаванага ў Магілёў. Там яго трымалі таксама ў ГЧУ, і літаральна праз некалькі дзён Ю. Бандажэўскі страчвае прытомнасць прама ў камеры і пасля чаго яго змяшчаюць у абласную бальніцу з дыягназам: крывацёк язва дванадцатиперстной кишки, гіпертанія другой ступені, ішэмічная хвороба сэрца, дэпрэсія. Стан хвората не паліпшаецца, і напрыканцы бягучага тыдня падследнага перавезлі ў Мінск, які паведамілі, у шпіталь МУС Беларусі. Ніякіх афіцыйных каментарыяў на гэты кошт атрымаць пакуль не ўдалося.

Ірына МАКАВЕЦКАЯ, БелаПАН.

Не магу маўчаць

Хто карыстаецца плёнам маёй працы?

Паважаная "Народная воля"! Адно ішчасце, што ты ёсць, што табе можна выказаць набадзене б мяне, простага чалавека, ніхто нідзе не слухае і не хоча слухаць. Я чалавек ужо стары. Працую на трактары. Падчас пасяўной паўтара месяца працаваў у калгасе на сябце. І за гэты час зняўся вачуючай працы — а ўставаў у 5 гадзін раніцы і клаўся спаць у 11 вечара — і заробіў усёго толькі на вельмісла. Але я яго не купіў, хоць ён мне вельмі патрэбны, бо ў наступныя месяцы не змог бы з хлеба купіць...

А наш прэзідэнт па радыё кожны дзень нам зубы загаворвае, што хлебароб павінен у пільніцу зарабляць за дзень 1,5—2 мільёны рублёў. Гэта я сам чуў на свае вушы. Дык дзе ж тыя заробкі? Але ж я яшчэ заробіў болей за іншых — напэўна, па ўсім раёне, а астатнія мае сябры-механізатары атрымалі на 10—12 мільёнаў. Дык і тое лічыцца, што многа. А на хлебаробскім карку і таго менш — па 5—6 мільёнаў атрымалі за сябце. А працавалі без выхадных, па 17 гадзін з дня ў дзень.

Раней я мог бы за свой месціны заробак купіць 5 вельмісла. А цяпер і адзіны не магу, гэта для мяне неадзінадушны раскоша. А прэзідэнт, ведай, толькі святы спраўляе. У нашых Паставах праходзіў фестываль "Звіняць ным-балы і гармонію", але для каго былі тыя дні святковых? Для чыноўнікаў, розных начальнікаў, гультаяў? Я ніяк не мог быць на

тым свяце, хоць і вельмі хачела, бо сёлё хлеб. І на святка ісці з грашма, а я з чым мог пайсці, калі зароблена на сябце выплацілі толькі праз два месяцы?

Для чыноўнікаў, вядома, што ні дзень — святка. Гэта ў іх работа такая. Гавораць, сталі ісці на сцяну — усе такія марадаты, гладкія, адправаныя. А рабочы люд, калі і прыійшоў хто на святка — у мношч не было за што міне-ракі ці марожанага купіць. А ім, марадаваным, спрашаным, з учарашняй ад працы тварамі, хоць бы паўдзя якіх алдчыць па-людску, дзесяць гасініна прывезці. А калі ў кішні вельмісла — што за алдчынак?

Але ж нашы "вертыкальшчыкі" не сумняюцца. Праводзіць святка за святкам, а з нас збіраюць нейкі падатак на добраўпарадкаванне торада. Хоць я таго ўпарадкавання не бачу. Як мне ўбачыць, калі з цяма да цяма — у полі? Трэба ж шмат тых, хто з лыжыка, накарміць. А на хлебаробскім карку іх ого-го колькі! Адной міліцы толькі ў раёне цэлы полк. А чыноўніцтва? Вядзіны дом Савет — у райцэнтры не ўмешчыць усіх.

Неяк зайшоў па справах у Паставскі цэнтр зянацісты на сельніцтва, дык там толькі малалічак сядзіць. І, заўважыў, срод працоўнага дня амаль ніхто нічога не робіць, усе заняты асабістымі размовамі. На мяне і ўвагі ніхто не звярнуў, як быццам я — пустое месца. У іх на сталі і

Самыя прыгожыя званы адліваюць у Беларусі

ТАА "Выдатнае ліццё" — першы і адзіны ў Беларусі вытворца царкоўных звонаў

Стваральнік і дырэктар прадпрыемства Анатоль Данілаў — добры спецыяліст у ліцейнай справе. За спіной — 25 гадоў

працы ў цэху мастацкага ліцейнага вытворства механічнага завода ў Калыдаўцы. Ідэя стварэння прадпрыемства па ліцейнай прадукцыі аднаго Анатоль усе жыццё. І здзейсніў яе ён змож толькі некалькі гадоў таму. Сышоў з завода. Пачаў збіраць каманду. З гэтым, дарэчы, не было ніякіх праблем. На той момант Анатоль Захаравіч ведаў амаль што ўсіх ліцейшчыкаў Беларусі. Так з'явілася ТАА "Выдатнае ліццё".

Першыя вырабы — шыльды з назвамі гарадоў і вёсак. Дарчы, шыльды, якія ўпрыгожваюць будыны Прадстаўніцтва ААН у Беларусі, пасольстваў Казахстана і Украіны, Нацыянальнага мастацкага музея, таксама вырабленыя рукамі майстроў "Выдатнага ліцця".

Адлівам жа звонаў прадпрыемства займаецца трэці год. "Спажучы было крыху шчэкавата, — кажа Анатоль, — першы зван мы адлівалі каля года. Пазней, пасля грунтоўнага вывучэння адпаведнай літаратуры і практыкі, справа наладзілася, і паспелі шматлікі заказы. Зараз нашыя званы можна ўбачыць у Петрапаўлаўскім саборы, у царквах гарадоў Мазы і Асіповічы."

І не дзіўна, што вытворчасць "Выдатнага ліцця" карыстаецца вялікай папулярнасцю. Тутэйшыя калектывы — працоўныя, фарматары, інжынеры, канструктары, ліцейшчыкі, мастацкія скульптары, іканікасы — адны з лепшых спецыялістаў у краіне. Шчыкава акалічнасць пры наборы кадрў удзельнічаў, ці з'яўляўся мастак або скульптар вернікам. Бо такая справа, як выраб звонаў, патрабуе дотакі рук высокадухоўнага і маральнага чалавека...

У калектыве "Выдатнага ліцця" — шмат узаагледу і дыдамаў з розных вясёл. І не дзіўна: яно лічыцца адным з лепшых у СНД. Пра гэта таксама сведчаць шматлікія заказы з Расіі, краін Балтыі і Казахстана. Беларусь жа пакуль што не вельмі актыўна карыстаецца паслугамі айчынных прадпрыемстваў.

Знакамітую "Овацию" беларускія майстры вырабляюць ужо чвэрты год. Маскоўскія заказчыкі звярнуліся да беларускіх майстроў таму, што... засталіся незадаволеныя вырабам гэтых кампазіцый у расійскай сталіцы.

Ну нездарма ж Беларусь заўжды славілася талентамі. Воля КЛАСКОўСКАЯ. На здымках: вось такія званы вырабляе айчынная прадпрыемства.

Воля КЛАСКОўСКАЯ, здымак: знакамітая "Овация", зробленая рукамі беларускіх майстроў.

Ведаеце, што...

Самыя прыгожыя званы адліваюць у Беларусі

ТАА "Выдатнае ліццё" — першы і адзіны ў Беларусі вытворца царкоўных звонаў

Стваральнік і дырэктар прадпрыемства Анатоль Данілаў — добры спецыяліст у ліцейнай справе. За спіной — 25 гадоў

працы ў цэху мастацкага ліцейнага вытворства механічнага завода ў Калыдаўцы. Ідэя стварэння прадпрыемства па ліцейнай прадукцыі аднаго Анатоль усе жыццё. І здзейсніў яе ён змож толькі некалькі гадоў таму. Сышоў з завода. Пачаў збіраць каманду. З гэтым, дарэчы, не было ніякіх праблем. На той момант Анатоль Захаравіч ведаў амаль што ўсіх ліцейшчыкаў Беларусі. Так з'явілася ТАА "Выдатнае ліццё".

Першыя вырабы — шыльды з назвамі гарадоў і вёсак. Дарчы, шыльды, якія ўпрыгожваюць будыны Прадстаўніцтва ААН у Беларусі, пасольстваў Казахстана і Украіны, Нацыянальнага мастацкага музея, таксама вырабленыя рукамі майстроў "Выдатнага ліцця".

Адлівам жа звонаў прадпрыемства займаецца трэці год. "Спажучы было крыху шчэкавата, — кажа Анатоль, — першы зван мы адлівалі каля года. Пазней, пасля грунтоўнага вывучэння адпаведнай літаратуры і практыкі, справа наладзілася, і паспелі шматлікі заказы. Зараз нашыя званы можна ўбачыць у Петрапаўлаўскім саборы, у царквах гарадоў Мазы і Асіповічы."

І не дзіўна, што вытворчасць "Выдатнага ліцця" карыстаецца вялікай папулярнасцю. Тутэйшыя калектывы — працоўныя, фарматары, інжынеры, канструктары, ліцейшчыкі, мастацкія скульптары, іканікасы — адны з лепшых спецыялістаў у краіне. Шчыкава акалічнасць пры наборы кадрў удзельнічаў, ці з'яўляўся мастак або скульптар вернікам. Бо такая справа, як выраб звонаў, патрабуе дотакі рук высокадухоўнага і маральнага чалавека...

У калектыве "Выдатнага ліцця" — шмат узаагледу і дыдамаў з розных вясёл. І не дзіўна: яно лічыцца адным з лепшых у СНД. Пра гэта таксама сведчаць шматлікія заказы з Расіі, краін Балтыі і Казахстана. Беларусь жа пакуль што не вельмі актыўна карыстаецца паслугамі айчынных прадпрыемстваў.

Знакамітую "Овацию" беларускія майстры вырабляюць ужо чвэрты год. Маскоўскія заказчыкі звярнуліся да беларускіх майстроў таму, што... засталіся незадаволеныя вырабам гэтых кампазіцый у расійскай сталіцы.

Ну нездарма ж Беларусь заўжды славілася талентамі. Воля КЛАСКОўСКАЯ. На здымках: вось такія званы вырабляе айчынная прадпрыемства.

Воля КЛАСКОўСКАЯ, здымак: знакамітая "Овация", зробленая рукамі беларускіх майстроў.

Зеркало

Растет число жертв землетрясения

В Турции продолжает расти число жертв землетрясения. По последним официальным данным, погибли 18 тысяч человек, ранены — около 44 тысяч. СМИ высказывают опасения, что под обломками зданий погребены не менее 35 тысяч человек. Надежда найти уцелевших после 7 суток поисков уже не осталась. ООН объявила, что иностранные спасатели покидают Турцию. Недавно в районе землетрясения весь день шел проливной дождь. Затоплены палаточные городки, в которых разместились люди, оставшиеся без крова. Подмокли запасы продуктов.

Журналисты погибли при невыясненных обстоятельствах

В Мурманской области при невыясненных обстоятельствах погибли директор областного филиала радио "Россия-Ностальжи" Евгений Ведерников и телеоператор короткометражной программы "Вести" Сергей Шербонович. Их тела были найдены в автомобиле в реке. Накануне они отправились в Оленегорский район для осмотра трассы международного автомобильного развешения "Арктик-тройфи", которое ежегодно проходит на Кольском полуострове в сентябре.

В заложниках — командующий внутренними войсками

Министр обороны Киргизии отправлен в отставку — за невыполнение приказа Совета безопасности республики о ликвидации группы боевиков, проникших в южные районы Киргизии из Таджикистана. О численности группы данные поступают самые разные — от нескольких сот до нескольких десятков человек. Боевики захватили несколько сел в Баткенском районе, взяв в заложники жителей. В плену оказались также командующий внутренними войсками Киргизии и четверо японских геологов. Между правительственными войсками и отрядом боевиков произошел бой. По официальным данным, убиты 10 боевиков и ранены 6 киргизских военнослужащих. Судьба заложников неизвестна. В боях против боевиков участвуют также спецподразделения Узбекистана и Таджикистана.

Столкновение поездов метро в Германии

74 человека получили ранения в Кельне на западе Германии в результате столкновения поездов метро. Один поезд, следовавший на большой скорости, въехал в другой, стоявший на станции. Машинист поезда метро, обнаружив, что тормоза не работают и столкновение неизбежно, приказал пассажирам по радио — лечь на пол. Причины аварии расследуются.

Музобоз

Августовский блюз

На днях в столичном Доме офицеров состоялся довольно необычный концерт. Необычен он тем, что происходил в виде самой настоящей дуэли. Правила, а всего-навсего на хороших электрогитарах. Пошекатать нервы и задеть струнами за живое всех любителей блюза, рок-н-ролла, кантри и джаз-рока собралось только двое. Наш легендарный земляк — супергитарист Владимир Утольников и его не менее известный коллега из Питерского "ДЛТ" Никита Зайцев. Отыграли ребята просто блестяще, а Никита Зайцев успел удивить публику еще и виртуоз-

Турция после землетрясения.

Эврика

Восстановление нервов

Лондонские врачи из Королевской общешестопушной больницы разработали новый метод восстановления поврежденных периферических нервов. Подобные травмы обычно лечат с помощью пересадки нервных волокон, взятых у самого пациента. Такая операция нередко вызывает потерю чувствительности в той области тела, откуда был извлечен нерв для трансплантации. Доктор Джорджио Теренти и его коллеги предложили вместо пересадки удалять травмированный нерв тонкой трубкой, которая постепенно бесследно рассасывается. Ее внутренняя поверхность выстлана так называемыми шванновскими клетками, которые вырабатывают белки, необходимые для регенерации нервной ткани. Скорость регенерации составляет около одного миллиметра в сутки, поэтому для выращивания длинного нерва требуется несколько месяцев.

Улучшится снабжение сердца кровью

Американские физиологи из университета Айовы расшифровали биохимический механизм, ответственный за возникновение кардиомиопатии при некоторых типах мышечной дистрофии. Профессор Кевин Камбелл и сотрудники его лаборатории экспериментально доказали, что причиной болезни является нарушение нормального синтеза некоторых белков. Нехватка этих протеинов ведет к повреждению гладкой мускулатуры стенок артерий и ухудшению снабжения сердца кровью и кислородом. Если удастся найти препараты, усиливающие тонус гладких мышц кровеносных сосудов, появится возможность непосредственного лечения этой разновидности кардиомиопатии.

Новое дизельное топливо

Согласно агентству Рейтер, американские фирмы Lubrizol и Caterpillar заканчивают работу над дизельным топливом, которое в меньшей степени загрязняет окружающую среду. Как показали технические испытания, применение нового горючего снижает концентрацию твердых частиц в выхлопных газах на 20—50 процентов, а окислов азота — на 3—30 процентов.

Панда родила тройню

В центре по изучению и разведению большой панды на юго-западе Китая пятнадцатилетняя самка произвела на свет сразу трех здоровых детенышей. Китайские зоологи много лет делают все возможное, чтобы сохранить исчезающую популяцию бамбукового медведя. До сих пор гормональная стимуляция и искусственное осеменение самок приводили к появлению одного или, самое большее, двух детенышей. Об уникальном рождении тройняшек сообщило агентство Синхуа.

Стоп-кадр

Пасольства Беларуси ў Польшчы выказала пратэст наконт дзеянняў польскіх улад у дачыненні да групы грамадзян Беларусі

Пасольства Беларусі ў Польшчы выказала рашучы пратэст наконт дзеянняў польскіх улад у дачыненні да беларускіх грамадзян, якія былі ўчыненыя з грубым парушэннем Венскай канвенцыі "Аб консульскіх адносінах" ад 1963 года, Консульскай канвенцыі паміж Рэспублікай Беларусі і Рэспублікай Польшча ад 1992 года, а таксама артыкула 20 Давора паміж урадамі СССР і Польскай Народнай Рэспублікі ад 1979 года "Аб бяззавязных пасадках грамадзян".

Справа ў тым, што 20 жніўня падчас правядзеньня супрацоўнікамі праваахоўных органаў Польшчы дакументаў у грамадзян на адным з рэчавых рынкаў Варшавы была затрыманая і група беларускіх грамадзян — прыкладна 25 чалавек. Ім паставілі ў віну знаходжанне на тэрыторыі Польшчы без неабходных грашовых сродкаў і нелегальны гандаль. Польскія ўлады дэпартавалі затрыманых грамадзян у Беларусь у ноч з 22 на 23 жніўня.

Толькі пасля, са слоў дэпартаваных, стала вядома пра тое, што пасля затрымання яны падвяргаліся злэзкам з боку супрацоўнікаў польскіх праваахоўных органаў. У гэтай сувязі Пасольства Беларусі ў Польшчы запатра-

Мир культуры

Примирение с помощью музыки

Израильские и германские музыканты впервые вместе исполняют в Германии симфонию Г. Малера "Воскресение". Концерт состоится 29 августа в Веймаре, неподалеку от бывшего концлагеря Бухенвальд. Выступление должно символизировать взаимное примирение в XXI веке.

"Немецкая волна" сужает диапазон

Радио "Немецкая волна", по всей вероятности, закроет к январю 2000 года чешскую и словацкую редакции. В целях экономии будет также свернуто вещание на Венгрию, Словению, Японию и испаноязычные страны. Цель "Немецкой волны" — распространение информации о Германии. Радиостанция финансируется из государственного бюджета. В настоящее время на радиостанции работает 1700 служащих из 70 стран мира.

"Любовь — сумасшествие"

С 27 августа по 2 сентября в болгарском городе Варна пройдет 7-й Международный кинофестиваль под девизом "Любовь — сумасшествие". Фестиваль откроется "Сибирским широким" Никиты Михалкова.

Радио для пенсионеров

Новое английское радио "Angel Community Radio", ориентированное на пенсионеров, решило больше не передавать в эфир записи "Битлз", поскольку эта группа звучит слишком современно. Радио сделало выбор в пользу музыки, исполнявшейся не позднее 1959 года, в частности, Гленна Миллера, Бинга Кросби и других ветеранов.

Паважанья сябры!

Звяртаюся да Вас з наступнай просьбай: надрукуйце, калі ласка, спіс самых славных людзей Беларусі ці выхадцаў з яе, якія ўнеслі вялікі ўклад у сусветную навуку, культуру, асвету, мастацтва, вайсковую справу і г.д. Зразумела, усіх славутых людзей у гэты спіс не ўціснуць, але хаця б 25—30 прызвічав надрукуйце. Я думаю, чытачам гэта будзе вельмі цікава.

З паваязі да Вас — А.РАЛЬКО г. Баранавічы.

Анатоль ГРЫЦКЕВІЧ, старшыня камісіі "Вернутыя імёны" Беларускага фонду культуры, прафесар

Славутыя імёны Бацькаўшчыны

Так, сапраўды: беларуская зямля дала свету шмат выдатных людзей, якімі на праву ганарыцца Бацькаўшчына і многіх з якіх ведаюць далёка за межамі Беларусі. Сямім талентам, самаахвярнасцю, сваёй высакароднай дзейнасцю на ніве навукі, культуры, асветы, дзяржаўных і грамадскіх аб'ясах яны зрабілі вялікі ўнёсак у развіццё агульначалавечай духоўнасці і цывілізацыі.

Іх славутыя імёны, на імях, у нас мноства. Беларускі фонд культуры на чале са старшынёй Уладзімірам Гілемам выступіў з ініцыятывай распаўсюду біяграфій беларускіх дзеячаў культуры, навукі і палітыкі. Першы такі даведнік аб дзеячах IX—XIX стагоддзю ўжо рэстукца.

Сёння ж, адказваючы на просьбу чытацкі Л.Ралько з Баранавіч, мы змяшчам кароткія звесткі толькі аб некаторых найбольш знакамітых земляках. Вядома ж, Беларусь можа ганарыцца і многімі іншымі славутымі сваімі сынамі.

БУФРАСІННЯ ПОЛАЦКАЯ (каля 1101—1173 гг.), дачка полацкага князя, унучка Усяслава Чарольца. Манашка, заснавальніца некалькіх манастыроў у Полацку і наваколлі, выдатная асветніца. Заснавала школу і бібліятэку. Кананізавана праваслаўнай царквой у 1547 годзе. Прызана святой і каталіцкім касцёлам. Патронка (найвышэйшая заступніца Беларусі). У 1984 годзе ўключана ў Сабор беларускіх святых.

УСЯСЛАВ БРАЧЫСЛАВІЧ (Усяслаў Чарольцаў) (памёр у 1101 годзе), полацкі князь у 1044—1101 гадах. Ёў доўгую барацьбу з кіеўскімі князямі і самастойнасцю Полацкага княства. У бітве на Нямізе ў 1067 годзе (калі ўпершыню ў летапісах згадваецца Мінск) быў разбіты, а пасля ўзяты ў палон. У час паўстання ў Кіеве быў вызваленны народам і абвешчаны кіеўскім князем, але праз сем месяцаў вярнуўся ў Полацк. За свой розум, энергію і рашучасць прызваны Чарольцам. "Слова пра паход Ігаравы" і старажытныя быліны прыпісвалі яму звышнатуральныя здольнасці.

КІРЫЛА ТУРАЎСКІ (каля 1113 — пасля 1190 гг.), ураджэнец Турава, беларускі і ўсходнеславянскі царкоўны дзеяч, пісьменнік-прапагандыст. Царкоўны і грамадскі дзеяч, "слог", прапаведнік, малітваў і апошняя-прытча. Па некаторых меркаваннях, менавіта ён быў аўтарам славацкіх "Слова пра паход Ігаравы". У 1984 годзе ўключаны ў Сабор беларускіх святых.

БОГІША ЛАЗАР, таленавіты полацкі ювель XII ст. Зрабіў у 1161 годзе па заказе Еўфрасіны Полацкай для Полацкага манастыра Святога Спаса шэдэўр старажытнабеларускага мастацтва: папростымі шашкаванымі крыж, аздоблены фігурамі святых, ювельнічымі вырабамі і каштоўнымі камячыні.

ВІТАЎТ (Вітаўт Валакі) (1350—1430 гг.), вялікі князь Беларуска-Літоўскага дзяржавы ў 1392—1430 гг. У складаных абставінах здолеў абараніць незалежнасць дзяржавы, правесіў сацыяльныя і адміністрацыйныя рэформы. Камандаваў беларуска-літоўскімі войскамі ў Грунвальдскай бітве 1410 года. У 1416 годзе дамогся ўтварэння праваслаўнай мітраполіі з цэнтрам у Наваградку — у сваёй дзяржаве. Падчас яго кіравання Беларуска-Літоўская дзяржава была адной з найбольш моцных дзяржаў ва Усходняй Еўропе. Ужываў беларускую мову, але ведаў і літоўскую, і нямецкую.

АСТРОЖСКИ КАНСТАНТИН ІВАНОВІЧ (1460—1530 гг.), князь, выдатны палкаводзец. З роду туркскіх князёў. З 1497 года — гетман найвышэйшай Беларуска-Літоўскай дзяржавы (Вялікага княства Літоўскага). Забіў высокага дзяржаўнага пасада. Пераможа ў боі з 60 батальёнаў, у тым ліку ў знакамітай Аршанскай бітве 8 верасня 1514 года, дзе з 30-тысячным войскам разбіў 80-тысячнае маскоўскае войска. К.Астрожскі заснаваў праваслаўныя храмы ў Вільні, парадых Беларусі і Украіны.

ГУСОЎСКИ МІКАЛАЙ (1470-я гады — пасля 1533-га), выдатны беларускі паэт. Пісаў на лацінскай мове. Знаходзіўся ў складзе дыпламатычнай місіі ў Рыме ў 1522 г., напісаў свой славацкі твор "Песня пра зубора". У гэтай цудоўнай паэме з любоўю да сваёй Радзімы апісаў прыроду Беларусі, звычайнах народа, у тым ліку паліванне на зялёнай вількай князя Вітаўта і яго дзяржаўную дзейнасць.

СКАРБІНА ФРАНІШКА (каля 1490 — каля 1541-га), вялікі беларускі асветнік, вучоны, пераказчык і культурны дзеяч эпохі Адраджэння. У 1517—1519 гг. у Празе выдаў 23 кнігі Бібліі. Каля 1520 года заснаваў друкарню ў Вільні. Да Бібліі пісаў правдомы і пасляслоўя, у якіх выкладаў свае грамадскія, філасофскія і патрыятычныя погляды. Універсальна адукаваны чалавек, валодаў многімі еўрапейскімі мовамі. З любоўю ставіўся да роднай мовы. Стала ўвайшоў у спіс выдатных дзеячаў еўрапейскай культуры.

МАМОНІЧЫ КАЗЫМА і ЛУКАШ — беларускія выдаўцы і прапрамысловыя ў Вільні. Пры іх доме ў 70-х гадах XVI ст. (да 1623 г.) працаваў друкарня, якую заснаваў Пётр Мсціславец. Друкарня выпускала каля 85 выданняў на царкоўна-славянскай, беларускай, лацінскай і польскай мовах. Выдаваліся літургічныя кнігі, кнігі для чытання, падручнікі (сперш і "Граматыка славянская"), зборнікі законаў іх аскаў, у тым ліку Статут Вялікага княства Літоўскага (1588 г.).

МСЦІСЛАВЕЦ Пётр ПІАФЕВІЧ, зачынальнік пастанянага беларускага кітапураўнавання ў другой палове XVI ст. Ураджэнец Мсціслава. Разам з Іванам Федаравым у пачатку 1560-х гадоў працаваў у маскоўскай друкарні. Пасля эміграцыі з Масквы яны выдавалі кнігі ў мястэчку гетмана вялікага Рыгора Халкевіча ў Заблудаве. У 70-я гады пры падтрымцы Мамонічых П.Мсціславец стварыў новы друкарскі цэнтр у Вільні.

РАДЗІВІЛІ МІКАЛАЙ ЧОРНЫ (1515—1565), князь, Грамадскі і дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Адавальнік Нясвіжа, Клецка, Давыда-Гарадка і Алыкі (на Валыні). Канцлер Вялікага княства Літоўскага і ваявода віленскі. Адстойваў захаванне за Вялікім княствам шырокага суверэнітэту пры заключэнні Люблінскай уніі 1569 г. Падтрымліваў каталізацкія імкненні. Праводзіў аграрную рэформу ў краіне: надзяленне сялян стандартным участкам у валокі (21, 37 гектара) з фіксаванымі палаткамі і павіннасцямі. Падтрымаў судовую-адміністрацыйную рэформу, якая абмяжоўвала ўладу феадальнай знаті і дзяржаўных чыноўнікаў.

САПЕГА Леў ІВАНОВІЧ (1557—1633), дзяржаўны дзеяч Вялікага княства Літоўскага. Канцлер у 1589—1623 гг., віленскі ваявода з 1623 г. і гетман вялікі з 1625 г. Уздзельнік Ліонскай вайны, вайны з Расіяй і Швэцыяй. Дыпламат. Азін з аргументаваў Галоўнага трыбунала Вялікага княства. Узнаваў камісію па складанні Статута вялікага княства Літоўскага 1588 г. і фінансавалі яго выданне. Аўтар правдомы да Статута, у якой выказаў гонар роднай Беларускай мовы. Увайшоў у гісторыю як прыхільнік прававой дзяржавы, строга выканання законаў, абмежавання праваў вярхоўнай улады на карысць грамадзянскага самакіравання.

ХАЛКЕВІЧ РЫГОР АЛЕКСАНДРАВІЧ (каля 1510—1572), граф "на Шклове і Мышы" з 1568 г., вайсковы і дзяржаўны дзеяч. Кашталей віленскі з 1564-га і гетман вялікі з 1566 г. Уздзельнік Ліонскай вайны. Рэзка выступаў супраць Люблінскай уніі з Польшчай. У 1569 г. адмовіўся ад пасады. Па яго запрашэнні ў 1568—1570 гг. у Заблудаве ў яго друкарні выдавалі кнігі Іван Федаравіч і Пётр Мсціславец. Аўтары праваслаўнага Супраськага манастыра Мезэпат і бібліяфілі.

ХАЛКЕВІЧ Ян Кароль (1560—1621), вайсковы і дзяржаўны дзеяч, гетман вялікі з 1605 года, ваявода віленскі з 1616 г. Адстойваў самастойнасць Вялікага княства Літоўскага. Уздзельнічаў у войнах супраць Турцыі і Швэцыі. Атрымаў бліскучую перамогу з 4-тысячным атрадам над 14-тысячным войскам шведаў пад Кірхгольмам (ля Рыгі) у 1605 г. На чале 70-тысячнай арміі разбіў 220-тысячнае войска туркаў і крымскіх татароў ля Хоціна. Памёр падчас гэтай бітвы.

СЕМЯНОВІЧ Казімір (1600 — пасля 1651 г.), інжынер, вайсковы спецыяліст па артылерыі. Паходзіў з беларускага шляхецкага роду. Быў намеснікам камандуючага польскай артылерыі. У 1650 г. вышаў у Ахматарскі трактат "Вялікіх мастацтва артылерыі". Паўтары стагоддзя трактат быў тэарэтычным дапаможнікам па артылерыі ў Еўропе. Вынаходца шматступенчатай ракеты і стабілізатара ракет.

РАДЗІВІЛІ Мацей (1749—1800), князь. Нарадзіўся ў Нясвіжы. Драматург і кампазітар. Для Нясвіжскага тэатра напісаў лібрэта оперы "Агата" (1784 г., музыка Я.Голанда) і "Войт Альбанскага сяла" (1786 г.). Пісаў палензны, санаты, серэнэды. У музыку і драматычныя творы ўважлівы народныя сюжэты.

КАСЦІОШКА Андрэй Талдуш Банавантура (1746—1817), кіраўнік паўстання 1794 г. ў Польшчы, Беларусі і Літве. Са старажытнага шляхецкага беларускага роду з Брэсцкага павета. Атрымаў вайсковую адукацыю. У 1775—1783 гг. добраахвотнікам удзельнічаў у вайне амерыканскіх калоній за незалежнасць супраць Англіі. У 1794 годзе ўзначальваў паўстанне і стаў галоўнакамандуючым ўзброенымі сіламі ў вайне супраць Расіі і Прусіі. Імкнуўся, каб паўстанне набыло агульна-народны дэмакратычны характар. У кастрычніку 1794 г. у бітве ля Маіевішчаў, цяжка паранены, трапіў у палон і да канца 1796 г. быў у вязніцы ў Петрапаўдзкіх крэпасці. Пасля вызвалення Паўлам І Касцюшка эміграваў. Памёр у Швейцарыі.

АГІНСКИ Міхал Клеафас (1765—1833), дзяржаўны дзеяч, дыпламат, кампазітар, літратар. Падтрымаў прагрэсіўную Канстытуцыю 3 мая 1791 г. Пасля перамогі Гараціцкай канфедэрацыі эміграваў у Прусію (менавіта перад ад'ездам напісаў музыку палензны "Развітанне з Радзімай"). Потым вярнуўся ў 1793—1794 гг. займаў пасаду палкабачна вялікага літоўскага (міністра фінансаў). У час паўстання 1794 г. далучыўся да паўстанцаў і ўвайшоў у склад найвышэйшай літоўскай рады. Сфарміраваў на свае сродкі батальён стралкоў і камандаваў ім у некалькіх бітвах. Тады ж яго маршы і баявыя песьні шырока распаўсюджваліся ў паўстанцкім войску. Пасля задушэння паўстання Агінскі ў эміграцыі. У 1802 г. вярнуўся ў свой маёнтак Запасе каля Смаргоні. У 1810 г. атрымаў званне сенатара Расійскай імперыі. З 1823 года жыў у Італіі.

МІШКЕВІЧ Адам (1798—1855), вялікі польскі паэт сусветнай вядомасці, наш земляк. Нардзіўся ў фальварку Запасе пад Баранавічамі ў шляхецкай і юнацтва жыў у Наваградку. Мае беларускае паходжанне, сам лічыў сябе літвінам. У яго цудоўнай паэзіі тамтэ беларускіх матываў. Вельмі цаніў беларускую мову, называў яе прыгажэўнай са славянскіх моў. Выкладаў славянскую філалогію ў Парыжы.

ДАМЕЙКА Ігнацы (1802—1889), 3-пал Карэліч-у, навуковец, удзельнік вызвольнага руху ў Беларусі. Член гуртка філаматаў у Віленскай універсітэце. Уздзельнік паўстання 1831 г. Скончыў гісторыю школу ў Парыжы ў 1838 г. вярнуў у Чылі, дзе працаваў прафесарам мінералогіі, тэалогіі і фізікі. Даследаваў Анды, пустыню Атакама і Араканію. Чыліскі ўрад да яго навуковай пошчы абвясціў Дамейку нацыянальным героем краіны. Яго імем названы горы храбят у Андах, рабочы пасялак на поўначы Чылі, мінерал дамейкіт, фіялка. Яму паставлены помнік у чыліскай сталіцы Сан-та-Яа.

ОРДА Напалеон (1807—1883), мастак і кампазітар, удзельнік паўстання 1831 года. З канца 1830 г. жыў у Парыжы, у 1836 г. вярнуўся ў родны маёнтак Варашавічы (цяпер Іванаўскі раён Брэсцкай вобласці), потым жыў у Гродне і Вільні. Аўтар музычных твораў — палензав, вальсаў, мазурак, серэнад. Шмат падарожнічаў па Беларусі, Літве, Польшчы і Украіне. Зрабіў мноства навуковых твораў, вёсак, палацаў, маёнткаў, архітэктурных помнікаў. Пакінуў багату творчую спадчыну.

ХРУЦКІ Іван Фаміч (1810—1885), вынапісец. Скончыў Пецярбургскую акадэмію мастацтваў. Лічыцца выдатным майстрам наюрматра і партрэта. Творы яго захоўваюцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Трашчынскай галерэі, Рускім музеі і ў іншых музеях Расіі, у Нацыянальным музеі ў Варшаве, у прыватных калекцыях.

ДЛЮБОВСКИ ІВАНОВІЧ ІВАНОВІЧ (1833—1930), нарадзіўся ў Маладзечна. Засола, прыродазнавец і лекар, прапаландыст эвалюцыйнай тэорыі Ч.Дарвіна. За ўдзел у паўстанні 1863 г. састаны ў Сібір. Апісаў прыродныя умовы Прыбалкаля, фауну Амура і возера Байкал, побыт, вераванні і мову буратаў. Праз 20 гадоў вярнуў у Львов, дзе працаваў ва універсітэце. Член-карэспандэнт Акадэміі навук ЗША і член Польскай акадэміі навук у Кракаве.

ЕЛЬСКИ Ільяшкар Караліч (1834—1916), гісторык, этнограф, пісьменнік. Пісаў на беларускай, польскай і рускай мовах. У 1864 г. стварыў у Маскве (Пухавіцкі раён) літаратурна-краязнаўчы музей, у фондз якога было каля 10 тысяч кніг, у тым ліку шмат старажуроваў, больш за 2 тысячы гравюр, калетных карпін, манет і інш. Напісаў больш за 10 тысяч артыкулаў для "Географічнага слоўніка" (1880—1895), выданнямца ў Варшаве.

КАЛІНОЎСКИ Вікенцій Канстанцін Сямёнавіч (1838—1864), у гістарычнай літаратуры і публіцыстыцы XX ст. — Кастусь Каліноўскі. Літэр Беларускага нацыянальна-вызваленчага руху ў 1861—1864 гг., тэарэтык адрэжэння беларускай дзяржаўнасці і культуры, публіцыст (выдаваў газету "Мужыцкая праўда"). У лютым 1863 г. ўзначальваў рэвалюцыйны Часовы прывілейны ўрад Літвы і Беларусі, з сакавіка 1863 г. — рэвалюцыйны камісар Гродзенскага ваяводства, узначальваў паўстанцкія атрады. Са жніўня 1863 г. — зноў кіраўнік паўстання. У лютым 1864 г. арыштаваны, прыгавораны да смертнага пакарання ў сакавіку 1864 г. павешаны на Лукішскай пляцы ў Вільні. Акажаў уплыў на фарміраванне нацыянальнай свядомасці беларусаў.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Голливудский "French Touch"

Они рисуют выдуманных героев и мечтают об один прекрасный день завоевать любовь телезрителей, взрослых и маленьких. За кирпичными стенами парижского Института изображения студенты из отдаленных мультипликационных корит за чертовыми стенами. Впервые с новым поколением французских мультипликаторов, которые пользуются большим спросом на американских студиях.

"Франция" — это не только хорошее вино и кухня", — говорит американец Эрик Ришер, хотя сам прекрасно разбирается в сортах вин и сотрудничает в специализированном журнале. Эрик Ришер с сентября прошлого года возглавляет отделение мультипликации в Институте изображения, известного под названием "институт Гоблина".

Быстрым шагом он обходит с нами учебные залы, в которых занимаются будущие французские таланты. За несколько недель до летних каникул здесь жарит рабочая атмосфера. Одни студенты рисуют за чертежными столами, пытаются вдохнуть жизнь в маленьких героев, другие работают на компьютере, с голубой улиткой в трехмерном пространстве. Тут же заняты монтажом — "story-board". В подземном помещении располагаются монтажные залы и студии звукозаписи, оборудованные по последнему слову техники. Чтобы поступить в этот институт, нужно пройти строгий конкурс: из 800 кандидатов в этом году было отобрано лишь 25 человек. У института — прекрасная репутация, и профессия мультипликатора пользуется большим спросом. Вот почему здесь нет отбоя от желающих.

Обучение в институте длится два года. Во время каникул студенты проходят практику: "Институт, основанный в 1974 году Пьером Айма, и отделение мультипликации хорошо известны не только во Франции, но и за рубежом. У нас тесные связи со студиями и специализированными

предприятиями, которые приходят к нам в поисках молодых талантов. Выпускники интитута организовали свое собственное предприятие. Они часто берут на работу наших выпускников. Вель молодым тоже надо дать шанс" — рассказывает Эрик Ришер. Возможно, некоторым повезет и их пригласят знаменитые аме-

риканские студии. Например, в студии "Dream Works", работой которой руководит Стивен Спилберг, из 400 художников 36 — французы, которые работали над фильмом "Владыка Египта".

Однако феномен утетки талантов в Америке зачастую преувеличивается журналистами. Далеко не все уезжают. Дей-

ствительно, европейцы и особенно французы очень ценятся среди американских специалистов. Как, например, помощник Спилберга Жеффри Катценберг — настоящий поклон

